



АМАНАТ- ҚАЗАЛЫ

№68
(2343)

Сәрсенбі
3 қыркүйек
2025 жыл
Газет
2003 жылдың
5 қаңтарынан
шығады



Аймақтық
ақпараттық-
танымдық
басылым

ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫНА ТАРАЙТЫН ГАЗЕТ

МЕКТЕБІМ МЕЙІРІМ МЕКЕНІ

1 қыркүйек - Білім күні. Бұл оқушылар үшін есте қалар ерекше күн. Себебі жаңа оқу жылының басталуымен бірге мектеп қабырғасына тарыдай болып келген оқушылар ойлары толысып, тағы бір сыныпқа жоғарылайды. Ал, білім ордасының табалдырығын алғаш аттағалы отырған жас бүлдіршіндеріміз болашақтың биік баспалдағына қадам басқалы тұр.

Қазалы ауданындағы білім ошақтарының барлығында мерекеге орай «Мектебім мейірім мекені» тақырыбында шара өтті.

Мерекелік шараларға бірінші сыныпқа қадам басып, мектеп табалдырығын аттап жатқан бүлдіршіндер мен олардың ата аналары және ұстаздар қатысты.

Ұстаздар қауымы үшін маңызды мерекелік жиынның бірі Әйтеке би кентіндегі биыл ғана күрделі жөндеу жұмыстары жүргізілген Ж.Жабаев атындағы №234 мектепте өтті. Шараға аудан әкімінің міндетін атқарушы Жалғас Сүйеубаев, аудандық мәслихаттың депутаты Әбдуәли Рақметов, аудандық білім бөлімінің басшысы Әділхан Жөлекешов арнайы қатысып, барша жиылғандарды жаңа оқу жылымен құттықтады.

Салтанатты шарада Жалғас



Оңғарұлы ұстаздар мен оқушыларға шынайы ықылас білдіріп, аудандағы білім саласында атқарылған оң нәтижелі жұмыстар жайында айтып өтті.

— Тарихтан білесіздер, Қазалы өңірі – Сыр бойында тұңғыш мектеп ашылған қасиетті өлке. Осыдан-ақ аудандағы білім саласының тереңнен бастау алатынын байқауымызға болады. Бүгінде ауданымызда 38 білім ошағы, ал жалпы ауданымыздағы білім беру ұйымдарында 2500-ден астам педагог жас ұрпаққа сапалы білім, саналы тәрбие беруде толымды жұмыстар атқаруда. Биыл ел Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың бастама-сымен қолға алынған «Жайлы

мектеп» ұлттық жобасы аясында наурыз айында Жанқожа батыр аулында 300 орындық жайлы мектеп пайдалануға берілді. Сонымен қатар, жыл сайын аудандағы білім ошақтарының материалдық-техникалық базасы нығайтылуда. Биыл ғана аудандағы Ж.Жабаев атындағы №234 мектеп күрделі жөндеуден өтсе, одан бөлек №70, 266, 249, 98, 165, 88, 216, 95 сынды 8 мектепке ағымдағы жөндеу жұмыстары жүргізіліп, бұл жұмыстар биылғы жаңа оқу жылына дейін толық аяқталды. Сонымен бірге, Әйтеке би кентіндегі Е.Бозғұлов атындағы №249 мектеп-лицей ауласына ойын алаңын салуға қаржы бөлініп, жұмыс жүргізілді. Бұдан бөлек, алдағы уақытта аудан

орталығында 200 орындық Оқушылар үйі мен 50 орындық Өнер мектебін салу жоспарланып отыр. Баршаңызды бүгінгі мерекемен тағы да құттықтай отырып, дендеріңізге саулық, отбасыларыңызға амандық, еңбектеріңізге табыс тілеймін!

Жаңа оқу жылы құтты болсын,- деді Жалғас Оңғарұлы.

Бұдан кейін аудандық мәслихаттың депутаты Әбдуәли Рақметов, білім ордасындағы ата-аналардың атынан Бақытгүл

Төлебаева және мектепке күрделі жөндеу жұмыстарын жүргізген мердігер мекеменің жауапты өкілі құттықтау сөз сөйледі.

Айта кетейік, Қазалы ауданы бойынша өткен оқу жылында 11-ші сыныпты 944 оқушы тәмамдаса, оның 859-ы Ұлттық біріңғай тестілеуге қатысты. Қуантарлығы сол, оның ішінде 543 оқушы мемлекеттік грант иегері атанды. Бұл аудандағы білім саласының деңгейі қаншалықты биікте екенін аңғартады. Ал, биыл аудан бойынша 1 сыныпқа 1500-ге жуық бала қабылданады деп жоспарланып отыр.

Қазалы ауданы әкімдігінің баспасөз қызметі

2025 жылғы 28 қыркүйекке тағайындалған Қызылорда облысы, Қазалы ауданы әкімі сайлауына кандидаттарды тіркеу туралы Қазалы ауданының аумақтық сайлау комиссиясының қорытынды ХАБАРЫ

«Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 28 қыркүйектегі Конституциялық заңының 14-бабының 8-1) тармақшасы мен 113-5 бабының 1, 6, 8, 9, 10-тармақтарына сәйкес, Қазалы ауданы аумақтық сайлау комиссиясы Қызылорда облысы, Қазалы ауданы әкімінің сайлауына кандидаттарды тіркеді.

Кандидаттарды тіркеу мерзімі аяқталған сәттен бастап сайлау алдындағы үгіт 2 қыркүйекте

сағат 18.00-де басталып, 27 қыркүйекте сағат 00.00-де аяқталады.

Кандидаттардың сайлаушылармен кездесулерін өткізу үшін үй-жайлар мен үгіттік баспа материалдарын орналастыру орындары белгіленді.

1. Есмаханов Алмасбек Абилкасимович - 1982 жылы туған. Ұлты қазақ. «AMANAT» партиясы Қызылорда облыстық филиалының төрағасы. Қызылорда қаласында тұрады. «AMANAT» партиясы арқылы ұсынылған. 2. Жанабаев Га-

бит Жумабекович - 1981 жылы туған. Ұлты қазақ, Қызылорда облысының жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасының басшысы. Қызылорда қаласында тұрады. Өзін-өзі ұсынған.

3. Измагамбетов Бауыржан Нурланович - 1991 жылы туған. Ұлты қазақ. Қызылорда облысының энергетика және тұрғын үй коммуналдық шаруашылық басқарма басшысының орынбасары. Қызылорда қаласында тұрады. Өзін-өзі ұсынған.

4. Казбекова Мира Жомартқызы - 1984 жылы туған. Ұлты қазақ. Қызылорда облысының дін істері басқармасының басшысы. Қызылорда қаласында тұрады. Өзін-өзі ұсынған.

5. Койшыбаев Шахмардан Султанбекович - 1974 жылы туған. Ұлты қазақ. Қызылорда облысының ветеринария басқармасының басшысы. Қызылорда қаласында тұрады. Өзін-өзі ұсынған.

Қазалы ауданының аумақтық сайлау комиссиясы

КОНСТИТУЦИЯ КҮНІНЕ ОРАЙ САЛТАНАТТЫ ШАРА ӨТТІ

Қазалыда еліміз үшін ең қастерлі, ұлық мереке 30 тамыз – Конституция күніне орай салтанатты шара өтті. Мерекелік шарада алдымен еліміздің ұлттық нышаны мемлекеттік Ту кіргізіліп, Гимн шырқалды.

Әйтеке би кентіндегі Роза Бағланова атындағы аудандық мәдениет үйінде өткен мерекелік шарада аудан әкімінің міндетін атқарушы Жалғас Сүйеубаев сөз сөйлеп, аудан жұртшылығын мерекемен құттықтады.

-Ата заңымыз – егемен еліміздің дербестігі мен саяси тұрақтылығын сипаттайтын тарихи құжат. Мұнда мемлекетіміздің барлық құрылымдарының, жеке азаматтардың, ұлт пен ұлыстардың мақсат-міндеттері көрсетілген. Ел тарихындағы маңызды құжат - Ата Заңымыз қабылдағаннан бері елімізде тарихи мәні зор талай іргелі істер атқарылып, дамудың даңғыл жолында маңызды жетістіктерге қол жеткізілді. Елімізбен бірге киелі Сыр өңірі, оның ішінде Қазыналы Қазалы ауданында да аудан халқының игілігіне бағытталған айтулы істер, жарқын жобалар жүзеге асуда. Айтулы мерекеде өздеріңізге зор денсаулық, еңбектеріңізге та-

быс, отбасыларыңызға бақ-береке тілеймін. Ынтымақ атты ыстық ұғымды қастерлеген халқымыздың ырысы арта берсін, – деді Жалғас Оңғарұлы.

Мұнан соң, мерекелік шарада ауданымыздың өсіп-өркендеуіне лайықты үлесін қосып жүрген бірқатар азаматтар облыс әкімі мен аудан әкімінің міндетін атқарушының «Алғыс хаттармен» марапатталды.

Сонымен қатар, мерекеге орай еңбек ардагері Ақжолан Балымбетовке ҚР Экология және табиғи ресурстар министрлігінің «Еңбек ардагері» медалі, Бозкөл ауылдық округінің әкімі Ақылбек Бөлебаевқа «Мемлекеттік қызметтің дамуына үлес қосқаны үшін» төсбелгісі табысталды.

Салтанатты шара соңы аудан өнерпаздарының концерттік бағдарламасына ұласып, патриоттық әндер шырқалды.

Айта кетейік, осыдан 30 жыл бұрын республикада бүкілхалықтық референдум өтіп, нәтижесінде Қазақстан Республикасының Конституциясы 1995 жылдың 30 тамызында қабылданды. Міне, содан бері ел өміріндегі саяси әрі аса маңызды құжат саналатын Ата Заңымызға биыл 30 жыл толып отыр.

СЕМЕЙ ПОЛИГОНЫНЫҢ ЖАБЫЛҒАНЫНА – 34 ЖЫЛ

Биыл қазақ елі үшін ғана емес, күллі дүние жүзі үшін тарихи оқиға Семей полигонының жабылғанына 34 жыл. Осыған орай, Қазалы мәдени-демалыс кешеніндегі «Тағзым» аллеясында ядролық қару сынағының құрбандары мен кезеңді көзбен көрген ардагерлер мен аға буын өкілдерін еске алуға арналған шара өтті.

Шарада аудан әкімінің орынбасары Дәурен Тлеумбетов сөз сөйлеп, бұл күннің адамзат тарихындағы маңызына тоқталды. Сондай-ақ, күллі адамзат баласына зор қауіп төндірген полигон зардаптарын болдырмау бағытындағы қажырлы еңбек еткен ардагерлер қауымына шынайы алғысын білдірді. Сонымен қатар, Семей сынақ полигонының зардабын жоюға атсалысқан ардагерлерге аудан әкімінің міндетін атқарушы Жалғас Сүйеубаевтың «Алғыс хаты» мен арнайы сый-сияпаттар табыстады.

Жиында ядролық қару сынды алапат күштің зардабын көріп дүниеден өткен арда азаматтардың рухына құран бағышталып, ескерткішке гүл шоқтары қойылды.



Мұнан соң «Семей-Невада» қоғамдық бірлестігінің Қазалы ауданындағы өкілі Өмірбек Күлімбетов сөз сөйлеп, тарих парағына өшпестей із қалдырған ядролық сынақ зардаптарынан сыр тартып, еліміздің амандығы мен тыныштығын тіледі.

Осыдан 34 жыл бұрын, яғни 1991 жылы 29 тамызда Қазақстан Президентінің Жарлығымен бүкіл әлемге белгілі Семей ядролық сынақ полигоны жабылды. Бұл адамзат тарихындағы аса маңызды тарихи оқиға ретінде қабылданды. 2009 жылы 30 қазанда еліміздің тарапынан Біріккен Ұлттар Ұйымы Бас Ассамблеясының Бірінші комитетіне 29 тамызды ядролық қарудан бас тартудың Халықаралық күні деп жариялауды ұсынды. Ұсыныс қолдау тауып, содан бері бұл күн – Ядролық сынақтарға қарсы іс-қимылдың халықаралық күні ретінде аталып өтіліп келеді.

АДАЛ ҰРПАҚ, БІЛІМДІ ЖАС, КЕМЕЛ КЕЛЕШЕК

Қазалы ауданында білім қызметкерлерінің 2025-2026 оқу жылы қарсаңында «Адал ұрпақ, білімді жас, кемел келешек» атты ұрпақ тәрбиесіне арналған кеңейтілген алқа отырысы өтті.

Аудан әкімінің міндетін атқарушы Жалғас Сүйеубаевтың төрағалығымен өткен жиынға аудандық мәслихаттың төрағасы Ғазиз Әліш, аудан прокуроры Дарын Әбіш, білім саласының ардагерлері, ата-аналар комитетінің төрағалары, білім беру ұйымдарының басшылары және ұстаздар қауымы мен ата-аналар қатысты.

Кеңейтілген алқа отырысында алдымен Жалғас Оңғарұлы барша жиынға қатысушылар мен ұстаздар қауымын 30 тамыз - Конституция күні мерекесімен және жаңа оқу жылының басталуымен құттықтап, сәттілік тіледі. Сондай-ақ ауданның білім саласының дамуына мемлекет тарапынан көрсетіліп жатқан қолдаулар мен саладағы өзекті мәселелерді ортаға салды.

Алқа отырысында аудандық білім бөлімінің басшысы Әділхан Жөлекешов білім саласындағы атқарылған жұмыстар мен алдағы



міндеттер туралы, аудандық полиция бөлімінің бастығы Асылбай Аңсатов балалар мен жасөспірімдер арасындағы қылмыс пен құқық бұзушылықтың алдын алу бағытындағы атқарылып жатқан шаралар туралы баяндамалар жасады. Баяндамашылардан кейін аудан прокуроры Дарын Әбіш сөз алып, жас ұрпаққа саналы тәрбие беру жолында қолға алынып жатқан іс-шараларды ауызбіршілікпен атқарып, бала тәрбиесіне үлкен жауапкершілікпен қарау керектігін жеткізді.

Жиын барысында «Бірлік» аулындағы №102 орта мектептің ата-анасы, шебер педагог Тамаша Мұратбай мен Сәкен Сейфуллин атындағы №165 орта мектептің мұғалімі, ерікті жасақшылар тобының мүшесі Ерлан Бекберген отбасы құндылықтары, отбасындағы бала тәрбиесі жайында сөз қозғады. Сонымен қатар, бірлігі бүтін, іргесі мықты ел болу үшін жас ұрпаққа саналы да, сапалы білім мен таза, рухани тәрбие беру міндетін баршаға ортақ міндет екендігін айтты.

Жиында Жалғас Оңғарұлы мемлекет тарапынан ұрпақ тәрбиесіне, білім беруші мен білім алушыға жасалып жатқан жағдай, көрсетіліп жатқан қолдаулар және жалпы ауданның білім саласында қол жеткізілген оң нәтижелі жұмыстары жайында кеңінен баяндады.

Сонымен қатар, бала тәрбиесі, жасөспірімдердің қауіпсіздігі, жасөспірімдер арасындағы құқықбұзушылық мәселелерінің алдын алу, жас ұрпақты сапалы білім мен саналы тәрбиемен қамту, балалардың бос уақыттарын тиімді өткізу, олардың денсаулығы, тәрбие жұмыстарын жетілдіру сынды өзекті мәселелерге байланысты білім беру ұйымдары мен әрбір жауапты сала басшыларына нақты тапсырмалар жүктеді.

Жиын соңында Жалғас Сүйеубаев барша жиынға қатысушыларды бала болашағына бағытталған әрбір игі іске қолдау білдіріп, отбасындағы құндылықтарды сақтау, өскелең ұрпаққа тағылымды тәрбие беру жұмыстарын бірлесе атқаруға шақырды.

**Ұлпан ЖӘДІГЕРҚЫЗЫ,
«Тұран-Қазалы»**

АБАЙ – ҰЛТ РУХАНИЯТЫНЫҢ ШАМШЫРАҒЫ



2025 жылы қазақ халқының ұлы ойшылы, ақыны және ағартушысы Абай Құнанбайұлының туғанына 180 жыл толып отыр. Бұл – ұлтымыздың рухани дүниесінде ерекше орын алатын, та-

тек әдебиетпен шектелмейді, ол қазақ қоғамының әлеуметтік, рухани мәселелеріне терең үңіліп, өз заманының кемшіліктерін сынға алды. Оның «Қара сөздері» – ұлттық

рихи маңызы зор мерейтой. Абай мұрасы – ғасырлар асса да өзектілігін жоғалтпаған, ұрпақтан-ұрпаққа жол тартқан рухани қазына.

Абай Құнанбайұлы 1845 жылы қазіргі Абай облысы, Абай ауданында дүниеге келді. Ол – қазақтың жазба әдебиетінің негізін қалаушы, ойшыл-философ, аудармашы және ағартушы. Абайдың шығармашылығы

сананы оятуға бағытталған философиялық, тәрбиелік мәні зор еңбектер.

Абайдың поэзиясы адамгершілік, білім, еңбек, әділдік сынды асыл құндылықтарға негізделген. Оның «Ғылым таппай мақтанба», «Интернатта оқып жүр», «Қартайдық, қайғы ойладық, ұйқы сергек» атты өлеңдері жастарды ғылым мен білімге, еңбекқорлыққа шақырады. Сонымен қатар, Абай аударма саласында да үлкен еңбек сіңіріп, Пушкин, Лермонтов, Крылов сияқты орыс классиктерінің шығармаларын қазақ тіліне аударды.

Абайдың 180 жылдығы – тек бір ақынның туған күнін атап өту емес, бұл – ұлттық сананы жаңғырту, ел болашағын кемелдендіру жолындағы үлкен қадам. Осы мерейтой аясында еліміздің түкпір-түкпірінде ғылыми конференциялар, әдеби кештер, театрландырылған

қойылымдар мен мәдени іс-шаралар өткізілуде. Бұл Абай мұрасының өміршеңдігін, оның идеяларының бүгінгі күнмен үндесіп жатқанын көрсетеді.

Қазіргі таңда Абайдың идеялары «Жаңа Қазақстан» құру жолындағы басты рухани бағдарға айналып отыр. Ол ұсынған «толық адам» концепциясы – әділетті, білімді, адал азамат қалыптастыруда үлкен рөл атқарады.

Қортындылай келе, Абай – қазақ халқының рухани темірқазығы. Оның шығармалары мен ой-толғаулары – ұлттық тәрбие мен білімнің, даналық пен парасаттың мәңгілік қайнары. Абайдың 180 жылдығы – өткенге тағзым ғана емес, болашаққа бағдар жасаудың жарқын мүмкіндігі.

Жадыра БЕРЖАН,
Қазалы аудандық сотының бас маман-сот отырысының хатшысы

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУ – ОРТАҚ МІНДЕТ

Бүгінгі таңда еліміздің басты басымдықтарының бірі – сыбайлас жемқорлыққа қарсы тиімді іс-қимыл жүргізу. Мемлекетіміздің дамуы мен халықтың әл-ауқаты әділдікке, ашықтыққа және адал

алады. Бұл – артық кедергілерді жойып, адами факторды азайтады. Екіншіден, округ әкімдігі жанынан қоғам өкілдерінен құралған Қоғамдық кеңес жұмыс істейді. Кеңестің басты міндеті – қабылданатын

әділдік және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру мақсатында мектептерде «Адалдық сағаттары», спорттық және мәдени іс-шаралар ұйымдастырылып келеді. Өске-

лең ұрпаққа парақорлықтың зиянын түсіндіру – болашағымызға салынған инвестиция.

Бесіншіден, округ әкімдігі қызметкерлері үшін тұрақты түрде сыбайлас жемқорлыққа қарсы семинарлар, түсіндірме кездесулер өтеді. Мемлекеттік қызметшінің басты қағидасы – халыққа адал қызмет ету екенін әрқашан есте сақтаймыз.

Құрметті жерлестер!

Сыбайлас жемқорлықпен күрес тек мемлекеттік органдардың міндеті емес. Бұл – баршамызға ортақ іс. Әрбір тұрғын әділдік пен адалдықты қолдап, заңға қайшы әрекеттерге төзбеушілік танытса, қоғамымызда сенім артып, береке-бірлік нығаяды.

Біз бірге жемқорлықсыз, жарқын болашақ құра аламыз!

Берекет СӘРСЕНБАЕВ,
«Шөкен» ауылдық округінің әкімі



еңбекке негізделуі тиіс. Осы мақсатта ауылдық округ әкімдігі тарапынан нақты шаралар қабылданып, жүйелі жұмыстар атқарылуда.

Біріншіден, ауыл тұрғындарына көрсетілетін мемлекеттік қызметтер барынша ашық әрі қолжетімді болуы үшін барлық құжаттар мен өтініштер электронды түрде қабылданып жатыр. «Е-gov» порталы арқылы кез келген тұрғын қажетті қызметті үйден шықпай-ақ ала

шешімдердің ашықтығын қамтамасыз ету және тұрғындардың ұсыныс-пікірлерін ескеру.

Үшіншіден, ауылдық округте «Ашық әкімдік» форматы енгізілді. Апта сайын әкімдік ғимаратында тұрғындарды жеке қабылдау өткізіліп, мәселелер бірлесіп талқыланады. Әрбір өтініштің орындалу барысы ашық жарияланып отырады.

Төртіншіден, жастар арасында адалдық,

ЖАҢА КАССАЦИЯЛЫҚ СОТТАР ЖҰМЫСЫН БАСТАДЫ

Қазақстан сот жүйесінде маңызды реформалардың бірі жүзеге асты. 2025 жылдың 1 шілдесінен бастап елордада жаңадан құрылған үш дербес кассациялық сот – азаматтық, қылмыстық және әкімшілік істер жөніндегі соттар – өз жұмысын ресми түрде бастады.

2 шілдеде Астана қаласында соттардың ресми ашылу рәсімі өтті. Іс-шараға Жоғарғы Сот төрағасы Асламбек Мерғалиев пен Президенттің құқықтық мәселелер жөніндегі көмекшісі Ержан Жиенбаев қатысты. Жаңа соттардың төрағалары да таныстырылды.

Азаматтық істер жөніндегі сотты – Асқар Смайылов, Қылмыстық істер жөніндегі сотты – Ақан Жұмағұлов, Әкімшілік істер жөніндегі сотты – Берік Нәжімиденов басқаратын болды.

Жаңа құрылымға судьялар конкурс арқылы іріктелді. Барлығы 334 үміткердің арасынан 75 судья тағайындалды. Олардың орташа жасы – 52, кәсіби тәжірибесі – 20 жыл. Таңдалғандардың 65 пайызы – әйелдер. Үміткерлерді бағалауда кәсіби біліктілікпен қатар, этика, ашықтық, БАҚ пен заңгерлік қауымдастықтың

пікірі ескерілген.

Бұрын кассациялық деңгейде тек шектеулі істер қаралып, өтініштердің аз бөлігі ғана қабылданатын. Енді "жаппай кассация" жүйесі енгізілді.

Барлық арыздар міндетті түрде қаралады; Әр іс алты ай ішінде шешілуі тиіс;

Жоғарғы Сот енді тек ерекше жағдайларда араласып, негізінен сот тәжірибесін жинақтау мен заңнаманың бірізділігін қамтамасыз етуге назар аударады.

Жаңа кассациялық соттардың құрылуы – әділдік пен ашықтыққа бағытталған сот реформасының маңызды қадамы. Оның басты артықшылықтары:

Азаматтар үшін сот төрелігіне қолжетімділіктің артуы;

Апелляциялық және бірінші сатыдағы соттардың шешім сапасының жақсаруы; Жоғарғы Соттың тиімділігінің артуы;

Сот жүйесіне деген сенімнің нығаюы.

Бұл өзгеріс қоғамда әділеттілікті қамтамасыз етуге, құқық үстемдігін күшейтуге және сот билігінің тәуелсіздігін бекітуге жол ашады.

Абылайхан АРҒЫНҰЛЫ,
Қазалы аудандық соты әкімшісінің басшысы

АҚТАННЫҢ БАБАЖАН БЕКІНІСІН АЛУЫ



Патша өкіметі 1731 жылы қол қойған шартқа сәйкес қазақты сыртқы жаулардан қорғауды міндетіне алғанымен іс жүзінде орындамай сыртқы жаулар шапқыншылықты жалғастыра берді. Қоқан хандығы Сырдария бойында Жаңақорған, Түркістан, Желек, Ақмешіт, Қармақшыда әскер ұстап, жергілікті

қазақ еліне алым-салық салып, езіп отырды. Қоқанға бағынбаған Қармақшыдан төменгі Сырдария мен Арал теңізінің солтүстігінде және Қызылқұмда көшіп жүрген халыққа ұдайы тонаушылық шабуылын жасап отырды. Хиуа хандығына қарасты Жанкент бекінісі ішіндегі қылыш, найза, мылтықтармен

жабдықталған әскеріне сенген қоқан өкілі Бабажан халыққа зорлық-зомбылығын күшейте түсті, малдан алатын зекет пен астықтан алынатын үсірдің үстіне жорға, қозы салық салып, қыз-келіншектерді зорлады. Орындамағандарды ұрып-сабап, малын тартып алып, кейде өлтіріп тастады. Бұл қорлыққа төзе алмаған Жанқожа батыр әскер жинап, 1842 жылдың күзінде Бабажанның бекінісіне шабуыл жасауға Ақтан батырмен уәделеседі. Уәделескен күннен Жанқожадан бір күн бұрын келген Ақтан батыр Жанқожаны күтпей-ақ өзі басқарған екі мың найза, қылыш, шоқпармен қаруланған сарбазбен Бабажан сарттың қамалына шабуыл жасайды. Бабажан білтелі мылтықпен атқылап, түтіндетіп қарсы тұрады. Осы кезде Ақтанның «Қара бұлты» шайдай ашық күнде ойнап шыға келеді де көпелімде нөсер жауын болып, құйып берген. Жау суға сілейіп, білтелі мылтықтарының шақпағы шағылмай, от

алмай, атылмай қалады. Ақтан батыр бастаған сарбаздар айнала қазылған суға толы ордан аттарын қарғытып қамалға «Ақпан» деп ұрандап кіріп, шайқасып кетеді. Бекіністі қиратып, өртеп Хиуа әскерінің тозтозын шығарады. Бабажанды өлтіріп, баласы Майхарабекті тұтқынға алады.

Ақтан батыр сол жылы 72 жаста еді. Қаракесек нәсілі, ер туды ма Ақтандай, Түтеген мылтық ішінде, қарсы шапқап жасқанбай. Жанқожаға қосылып, Жанкентті барып шапқандай. Ашуы келіп ақырса, Дарияның суы қатқандай, - деп Құрманалы жырау Ақтанның нағыз ерлігін сипаттап, өлеңмен ұрпаққа өшпес мұра қалдырды.

Ақтан батыр Жанқожаның бас батыры ұдайы оның қасында болған. Созақ, Сауран қамалы, Қожанияз бекінісін аларда «Ақсуат» шайқасында Ақтан батыр ерекше ерлік көрсеткен. «Ақтан келді қасыма, ақ күн туды басыма»-дейді екен

Жанқожа батыр.

Бұл батырлар Хиуа, Қоқан, Бұқара хандықтарымен көп соғысқан. Әлденеше рет жекпе-жекке шығып, қарсыластарын жеңген. Мысалы, Кенеханның інісі Наурызбай батырмен араздасып, Ақтан батыр қартайса да «Ақирек» деген жерде жекпе-жекте жас Наурызбайды қылышпен шауып аттан құлатады. Наурызбай жан сауғалаған соң оны өлтірмей басынан аттап өтеді. Ол заманда хан тұқымының басынан аттау, оны өлтіргеннен де ауыр азар болатын.

Ақтан батыр жайлы оқиғалар, Сыр бойының әрбір адамының зердесінде сақталып, көңілінде сайрап тұр. Ол туралы жазылған дастандар да жеткілікті.

Әлемде бір батыр бар аты Ақтан,

Ол Ақтан Сыр мен Қырға болған мақтан.

Жауына Жанқожамен қатар шауып,

Ұшырған төрелерді алтын тақтан-деген шумақ өлеңдер сол дастандардан алынған.

**Жеткербай
МАХАМБЕТ**

ҚОШ БОЛ, АЯУЛЫ АЗАМАТ



Астанадан суық хабар жетті. Аяулы кластас досымыз, атпал азамат Өмірзақ Жәдіұлы ұзаққа созылған ауыр науқастан кейін 74 жасқа қараған шағында өмірден озыпты. Өкініштен жанымыз құлазыды. Оның асыл бейнесі көз алдымызда қайта көлбеңдеді.

Өмекең, Өмірзақ Жәдіұлымен №25 орта мектепте қатар партада отырып бірге оқыдық. Ол сабаққа алғыр еді. Әсіресе математика пәніне жүйрікті. Маңғаз, сабырлы бо-

латын. Адал, ешкімге қиянаты жоқ, жолдасарына қамқоршы, ортасына сыйлы еді.

Өмірзақ дос 1970 жылы Жанқожа батыр ауылындағы орта мектепте «Дене шынықтыру» пәнінің мұғалімі болып еңбек жолын бастады. Кейін жоғары педагогтің білім алған соң «Аранды» ауылындағы №97 мектепте педагогтік қызметін жалғастырды. Шаруашылықта есепші қызметін дөңгелетті. Ол әрқашанда

білімділігімен, еңбекқорлығымен, қайраттылығымен, төзімділігімен ерекшеленді. Оның нақты көрінісі Өмірзақ дос қатерлі дертке ұшырағанда да ақтық демі біткенше қайсарлықпен күресті.

Өмекең отбасында ардақты әке болды. Зайыбы Қалампыр екеуі үш ұл, екі қызға тәлімді тәрбие, терең білім берді. Перзенттерін үлкен өміргесеніммен қанат қақтырды. Бұған «Аранды» ауылының тұрғындары түгел

куә.

Әрбір адамның өлшеулі ғұмыры болады. Аяулы дос сеніңде ғұмырың аяқталып, әкең жатқан зиратқа орын тептің. Жатқан жерің жайлы, топырағың торқа, иманың жолдасың болсын. Жәннәттің төрінен орын ал деп тілейміз. Сенің есімің әрдайым біздің есімізде сақталады.

**Кластастары:
Раушанбек,
Әнес,
Қалмырза,
Садық,
Жеткербай,
Балтабай**

Меншік иесі: «ТҰРАН-ҚАЗАЛЫ»
жауапкершілігі шектеулі серіктестігі.

ДИРЕКТОР
Нұрбол ӘЛМӘМБЕТОВ

БАС РЕДАКТОР
Раушанбек СЕЙТЕНОВ

Газет Қазақстан
Республикасының Ақпарат
Министрлігінде 2004 жылғы
15 наурызда тіркеліп, №4801-г
куәлігі берілген

Газет аптасына екі рет: сәрсенбі және сенбі күндері шығады.

Газет «Тұран-Қазалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің баспаханасында компьютермен теріліп, беттеліп, офсеттік тәсілмен басылды.

Редакция мен баспахананың мекен-жайы: 120400, Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, Әйтеке би кенті, Қ.Пірімов көшесі, №14 үй.

Телефондар: директор - 2-17-49, бас редактор - 2-47-77, бухгалтер - 2-60-94, факс 8 (724-38)2-17-49.

Тарату аумағы: Қызылорда облысы.

Газет табыс етілмесе, 2-13-91 телефонына хабарласуға болады.

Жариялымдар газеттің түпкілікті көзқарасын білдірмейді. Жарнама мазмұнына жарнама беруші жауапты.

E-MAIL: tooturankazaly@mail.ru

Таралымы 11277 дана.